

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 22. julija 1892.

Politiški oddelek.

Razdelitev okrajev.

Nedavno so se na Dunaji vršila pogajanja mej grofom Taaffejem in levičarskimi vodji. Pogajanja so se pretrgala, ne da bi se bila končala, in se bodo nadaljevala, ko grof Taaffe pride iz Nalžova. Popolnoma brez vseh vspehov za levico pa ta pogajanja dosedaj niso bila. Mej pogajanji je „N. Fr. Pr.“ objavila članek, v katerem je razpravljala razmere na Češkem in zahtevala, da se skliče komisija za razdelitev okrajev na Češkem. Jeden slovenskih dnevnikov je brž izrekel misel, da je levičarsko glasilo s tem hotelo grofu Taaffeju dati nekaj migljev, kaj naj stori, da bode mogla levica z dobrim srcem in brez nevarnosti za svoje mandate glasovati za valuto. Pri pogajanjih namreč ni šlo za to, da se zadovolijo, kake opravičene nemške želje, temveč v prvi vrsti zato, da se levici pomaga iz zadrege, v katero je vsled kričanja zaradi imenovanja gospoda Abrama zagazila. Zaradi tega smemo misliti, da so levičarji radi odjenjali od svojih zahtev, ko se je jim le obljubilo, da se skliče komisija za razdelitev okrajev.

Omenjena komisija se je res sešla dne 20. t. m. Danes se še pomen tega koraka ne da prav presoditi, treba je počakati, kako stališče bode vlada zavzemala. Češki listi se silno jezé, da se je komisija sklicala. Iz nje sta izstopila češka zaupnika in dr. Rieger ni imenoval drugih. S tem so mislili Čehi, da so preprečili delovanje te komisije. Ko so nekateri listi tedaj naglašali, da ima vlada pravico sklicati komisijo tudi brez čeških zaupnikov, so vsi češki listi brez izjeme pisali, da bi to bilo proti dunajskim punktacijam. Nikakor se pa h komisijskim posvetovanjem ne smeta poklicati nemška zaupnika, ko čeških v njej ni, da ne bode delovanje komisije jednostransko. Na vse te ugovore se pa vlada ni ozirala, temveč je h komisiji povabila tudi nemška zastopnika. Kako bode sedaj komisija razdelje-

vala okraje, ko v njej ne bode čeških zastopnikov, da bi branila pravice češkega naroda, si pač lahko mislimo. Načrti za razdelitev okrajev, katere bode izdelala ta komisija, bodo gotovo za češki narod jako neugodni. Vvrstili bodo v nemške okraje mnoge kraje, ki so po večini prebivalstva češki, da jih tako pripravijo za ponemčevanje. Nemcem bode pred vsem na tem ležeče, da po moči razširijo svoje ozemlje. Čim večje bode njih zaključeno ozemlje, temveč poslancev bodo tudi spravili pozneje, ko se premeni volilni red, v deželni zbor.

Rekli smo, da se danes ne da sklepati, kakega pomena je sklicanje omenjene komisije. Njeni sklepi namreč nimajo še nobene veljave. Vlada bode njene sklepe predložila deželnemu zboru. Kakor so sedaj razmere v deželnemu zboru, je pričakovati, da deželni zbor se izreče proti razdelitvi okrajev, ali pa od sebe ne da nobenega mnenja. Še le potem pride odločilni trenotek, pokazati se mora, kako vlada tolmači zakon.

Ko so Mladočehi bili začeli tožbo proti grofu Schönbornu zaradi osnove novega okrajnega sodišča v Teplicah, se je pravosodni minister izognil vsaki izjavi v tej zadevi. Tedaj je minister se le na to skliceval, da je pred mnogo leti se deželni zbor izrekel za osnovo tega sodišča. Izognil se je pa vprašanju, kaj bi vlada storila, ko bi deželni zbor se izrekel proti razdelitvi okrajev ali pa bi sploh ne oddal od sebe nobenega mnenja. Po zakonih z dne 11. julija 1868 in 20. aprila 1873 se morajo sodni okraji ali okrožja razdeljevati le po zaslišanji deželnega zbora. Oba ta dva zakona sta pa malo nejasna. Ni povedano, če je vlada tudi zavezana držati se mnenja deželnega zbora. Imamo namreč podobne zakone, ko vlada mora vprašati za mnenje kako korporacijo, ali ni zavezana ravnati se po njenem mnenju. Ravno tako tudi levičarji ta zakon tolmačijo, češ, da zadošča, da se le deželni zbor za mnenje povpraša, naj že potem odda tako ali tako mnenje, ali pa nobenega ne, na to ne pride. Ko pride z nova v deželnem zboru češkem razdelitev okrajev na vrsto, morala se bode vlada izreči o tej stvari, ali pa vsaj pozneje pokazati, kakega mnenja, da se drži.

Deželni zbor bode najbrž izrekel se proti razdelitvi okrajev, in vlada bode morala razdelitev začeti proti njegovi volji, ali pa popolnoma se spreti z Nemci. Druzega izhoda potem ne bode, če morda v deželnem zboru za razdelitev večine ne dobi, kar ni popolnoma izključeno, ker je mej veleposestniki že precejšnja stranka, ki je za razdelitev okrajev po narodnostih.

Pričakovati je, da se tedaj zgodi važen prevrat. V prvem slučaju se bode vlada bolj približala levici, kar gotovo ne bode imelo dobrih posledic za nas Slované. Najbrž bi iz ministerstva izginila grof Schönborn in Pražak in na njiju mesto prišla dva levičarja. V drugem slučaju bode pa vlada morala se bolj opreti na desnico, ker levica jej bode morala odpovedati svojo pomoč. Dokler Taaffe se ne izjavi, da proti volji Čehov ne izvede dunajskih punktacij, ga lahko Nemci podpirajo, kadar bi pa to izjavil, tedaj pa levica mora zopet iti v opozicijo, če neče zgubiti vsega zaupanja svojih volilcev. Ko bi pa v deželnem zboru češkem se dobila večina za razdelitev okrajev, bi pri sedanjih razmerah bilo to usodepolno za Čehé. Razdor, ki bi se napravil mej zastopniki češkega veleposestva in zastopniki češkega naroda, bi omogočil zopet nemško gospodstvo v deželi.

Sklicanje komisije za razdelitev okrajev na Češkem je vsekako važen dogodek. Grof Taaffe si je gotovo v svesti, kako važen in nevaren korak je s tem storil. Vedoč kaka nevarnost tiči v razdelitvi okrajev, bode vlada najbrž na to delala, da to vprašanje tako hitro ne dozori za obravnave v deželnem zboru. Komisija bode imela še mnogo dela, predno pripravi vse potrebno gradivo. Vlada jej bode dala pa morda navodilo, da naj se ne prehití. Tako se utegne sniti deželni zbor in vlada mu ne bode imela še kaj predložiti. Stvar bode torej odložena še za jedno leto. V tem času se pa morda politični položaj kaj premeni, duhovi se nekoliko pomirijo in grof Taaffe si pomaga iz zadreg, kakor že večkrat. Vsaj pravi star pregovor: Čas pridobljen, vse pridobljeno.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 12. julija nadaljevala se je razprava o uravnavi valute. Posl. dr. Kramář pravi, da je sicer prijatelj regulacije valute, da pa iz političkih oziróv ne more glasovati za vladno predlogo. Kakor vlada prezira Mladočehe, tako hočejo tudi ti vlado prezirati in je ne podpirati. Potem očita levici, kako je namah premenila svoje mnenje glede regulacije valute in ji prorokuje bodočnost, kakoršna je doletela Staročehe. Posl. dr. Jacques odgovarja najprej predgovorniku glede prorokovanja levičine bodoče usode, potem pa zagovarja valutne predloge. Posl. dr. Fuss pravi, da so valutne predloge ustvarjene po madjarskem kopitu. Dalje govornik pravi, da je vlada s temi predlogi preveč naenkrat prišla na dan in da v to ni prebivalstva dovolj pripravila. Konečno izreče se govornik odločno proti predlogam. Posl. Šuklje je mnenja, da z regulacijo valute ni več odlašati, temveč, da bi sicer nastala nevarnost za narodno gospodarstvo. Na to govornik preide na politično stran, ter očita levici, da je iz valutnih predlog hotela napraviti trgovino na debelo, ker se je samo vsled imenovanja nekega Slovenca ministerskim svetnikom upirala valuti, potem pa

vsled mnogih še dozljaj tajnih pogajanj udala vladi in tako iz narodno-gospodarskih potreb kovala politične pridobitve. Če si je te pridobitve v resnici tudi izposlovala, ne vem ali obžalovanja vredno je to s avstrijskega stališča. Konečno govornik izjavlja, da bode glasoval za predloge, ker se mu vidijo koristne avstrijskemu narodnemu gospodarstvu. Posl. dr. Gross zavrača predgovornika glede očitanih levici, konečno pa izjavlja, da bode glasoval zoper vse predloge. Posl. dr. Steinwender nemški nacijonalec izjavlja v imenu svojih somišljenikov, da bodo glasovali iz političnih oziróv zoper predlogo.

V seji dne 13. julija se je razprava nadaljevala. Posl. Jax pravi, da bo regulovana valuta kmetijstvu v škodo. Posl. dr. Plener zavrača Jaxa in trdi nasprotno. Glede napadov na levico od strani raznih poslancev, posebno pa od strani posl. Jaworskega in Šukljeja odgovarjajoč pojasnuje na dolgo razmerje zbornice proti sedanji vladi; poudarja, da je večina v zbornici le od slučaja do slučaja, kar je žalostno in pojasni, da so levico administrativne naredbe odvrnile od tega, da ni glasovala v odseku za predloge. Ker so pa pogajanja z vlado rodila sad, tako hoče zdaj tudi levica podpirati vladne predloge. Poslanec dr. Lueger odgovarja Plenerju rekoč, da nič ne verjame, da bi bili levičarji kaj izposlovali pri vladi, on pozna predobro grofa Taaffeja. Vsa čast sicer gosp. Plenerju, a navihan je pa grof Taaffe še dosti bolj kakor on. Nasproti posl. Šukljeju govornik pravi: če je posl. Šuklje za predloge, to še ni nikakoršen dokaz, da so Slovenci zanje vneti, to je le dokaz, da jih vlada hoče. Konečno izjavlja govornik, da bode z mirno vestjo glasoval proti predlogam. Posl. dr. Foregger po svoji navadni neslanosti toži o poslovenjenji Južne Štajerske in o zatiranji nemštva tam in drugod. Sicer pa govornik izjavlja, da bode glasoval za predloge. Na to govoril je jako dolgo in stvarno še posl. Suess proti predlogam.

V seji dne 14. julija poprime za besedo finančni minister dr. Steinbach. Najprve se zahvali za mnoge dokaze zaupanja, potem pa v daljšem govoru razmotrava posamezne govore predgovornikov, ugovarja in razlaga posamezne pomisleke proti valuti in konečno priporoča zbornici, da preide v podrobno razpravo. Poljedelski minister grof Falkenhayn priporoča predloge iz kmetijskih oziróv in odločno ugovarja trditvi: kdor je za predloge, je zločinec. Posl. dr. Kaizl kot glavni govornik „proti“ pravi, da je sicer regulacija valute potrebna, da so pa predloge, kakor jih je odobrila odsek, nedostatne in da vrhu tega sedanji vladi ni zaupati. Govornik očita vladi in levici, da sta prouzročili, da so češki poslanci stopili v opozicijo. Našteva fakta. Posebno očita levici, da se domišlja, da je stranka vseh strank in da se nazivlje avstrijska stranka. Intoleranciji se morate odpovedati, potem nastalo bo pa zopet zdravo življenje v Avstriji. Posl. dr. Menger kot glavni govornik „za“ prav nesrečno očita Čehom, da so oni tisti, ki hočejo Nemce uničiti. Posl. Šuklje v stvarnem popravku Luegerja zavrača rekoč, da ne pozna razmer na Kranjskem. Kranjska kmetijska družba in mestni zbor ljubljanski, izrekla sta se zoper nasprotstvo proti uravnavi valute. Posl. dr. Lueger Šukljeju odgovarja. Posl. dr. Gregorec zavrača Forregerjeve nesramne trditve, rekoč: Nemcem, ki niti na Spodnjem Štajarskem doma niso, godi se jim bolje, nego domačinom Slovincem. Tam se germanizuje, ne pa poslovenjuje. Po konečni besedi poročevalčevi bilo je glasovanje o prestopu v podrobno razpravo. Predlog je bil vsprejet s 190 proti 91 glasovom. Izmed jugoslovanskih poslancev glasovali so proti podrobni razpravi: Gregorec, Pfeifer in Spinčič, odsotni so bili Coronini Alfred, Gregorčič, Laginja, Biankini, Perič, Šupuk, Bulat in Dapar.

V seji dne 15. julija pričela se je podrobna razprava in sicer zakona prvega, o prvem članu, s katerim se določa namesto sedanje veljave zlata kronska veljava. Proti temu zakonu govorila sta posl. Dipauli in Lichten-